73.

Mușata-Dacia Bocoș

Ramona Răduț-Taciu

Dicționar de management educațional

Volumul I: A-L

Colecția Paedagogia

presa universitară clujeană

Mușata-Dacia Bocoș | Ramona Răduț-Taciu

•

DICȚIONAR
DE MANAGEMENT EDUCAȚIONAL

Volumul I

A-L

Mușata-Dacia Bocoș | Ramona Răduț-Taciu

DICȚIONAR
de management educațional

Volumul I

A-L

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2024

Colecția *Paedagogia*
este coordonată de Mușata-Dacia Bocoș.

Contribuţiile ştiinţifice ale celor două autoare
(Muşata-Dacia Bocoş, Ramona Răduț-Taciu)
la realizarea lucrării sunt egale.

ISBN general 978-606-37-2106-9
ISBN vol. I 978-606-37-2107-6

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Colaboratori

Monica ANCA – lect. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia, județul Alba

Ciprian BACIU – conf. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia, județul Alba

Alina BĂRĂIAN – prof. dr., director Colegiul Național „George Barițiu”, Cluj-Napoca, județul Cluj

Daniel BĂRNUȚ – prof. drd., Liceul Teologic Baptist, Reșița, județul Caraș-Severin

Maria-Paula BOCOȘ-BINȚINȚAN – drd., Univeritatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, Cluj-Napoca, județul Cluj

Paul-Flaviu BOCOȘ-BINȚINȚAN – ing., Cluj-Napoca, județul Cluj

Victor BOCOȘ-BINȚINȚAN – conf. univ. dr., Facultatea de Știința și Ingineria Mediului, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, județul Cluj

Luminița BROASCĂ – prof., Colegiul Național „Traian Lalescu”, Reșița, județul Caraș-Severin

Remus CHINĂ – conf. univ. dr., Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București, consilier, Ministerul Educației

Dorina CHIȘ-TOIA – conf. univ. dr., Centrul Universitar al UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Vasile DEAC – prof. dr., consilier școlar CJRAE Mehedinți, lector asociat, Universitatea Politehnica Timișoara, județul Timiș

Ioan IOJA – prof. dr., inspector școlar, Inspectoratul Școlar Județean, județul Bistrița-Năsăud

Cristina ISPAS – lect. univ. dr., Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Ana-Maria Eugenia JURA – drd., cadru didactic asociat, Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Mirela MINICĂ – conf. univ. dr., Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Letiția MUNTEAN-TRIF – conf. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918", Alba-Iulia, județul Alba

Lavinia-Maria NIŢULESCU – conf. univ. dr., Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Gianina-Cătălina PRODAN – conf. univ. dr., Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Dan-Mihai ROHOZNEANU – lect. univ. dr., Centrul Universitar UBB, Reșița, județul Caraș-Severin

Adrian-Marian ROȘAN – prof. univ. dr., Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, județul Cluj

Dorin TRIFF – dr., cadru didactic asociat, Universitatea Tehnică Cluj-Napoca – Centrul Universitar, Baia Mare, județul Maramureș

Zorica TRIFF – lect. univ. dr., Universitatea Tehnică Cluj-Napoca – Centrul Universitar, Baia Mare, județul Maramureș

Luciana TRUȚA – prof. dr., Grădinița cu Program Prelungit „Micul prinț", Cluj-Napoca, județul Cluj, cadru didactic asociat, UBB, Extensia universitară Tîrgu Mureș, județul Mureș

CUPRINS

A

„**Abandon școlar** – Părăsire temporară sau definitivă, de către elev, a școlii, înainte de terminarea studiilor (M. Ştefan, 2006), prin încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea finalizării/ încheierii ciclului de studiu început, a nivelului de învățământ, înaintea obținerii unei calificări sau a unei pregătiri profesionale complete.” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021. p. 11). „Abandonul școlar reprezintă încetarea frecventării învățământului obligatoriu de către un beneficiar primar al educației, demonstrată prin absențe nemotivate care au condus la imposibilitatea finalizării a 2 ani școlari succesivi.” – *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/ 2023*, Anexa – Lista definițiilor termenilor și a expresiilor utilizate în cuprinsul legii, punctul 1 (https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2023/Legi_educatie_Romania_educata/legi_monitor/Legea_invatamantului_preuniversitar_nr_198.pdf). „Așadar, abandonul școlar este legat de situațiile în care un elev a frecventat școala o anumită perioadă de timp, după care renunță, se retrage sau părăsește școala, fără intenția de a mai reveni. La nivel național, indicatorul folosit pentru a avea o imagine clară asupra acestui fenomen este determinat pe baza metodei intrare-ieșire, conform metodologiei Institutului Național de Statistică. Abandonul școlar poate fi determinat pentru trei situații distincte: a) pe un an școlar (calendaristic); b) pe ciclu de învățământ; c) pe cohortă. Pentru problematica abandonului școlar, indicatorii specifici derivați și formula de calcul specifică sunt: **Abandon pe un an școlar** = Numărul de elevi înscriși la începutul anului școlar +/– numărul elevilor transferați – (numărul elevilor promovați la sfârșitul anului școlar + numărul elevilor repetenți + numărul elevilor corigenți + decese + retrași temporar); **Abandon pe ciclu de învățământ** = Numărul de elevi înscriși la începutul ciclului școlar – (numărul elevilor promovați la sfârșitul ciclului școlar + decese + retrași); **Abandon pe cohortă la nivelul învățământului obligatoriu de zi** = Numărul elevilor înscriși la începutul clasei I – (numărul elevilor absolvenți ai ultimei clase a învățământului obligatoriu + decese + emigranți/ retrași definitiv + numărul de elevi înscriși la alte forme de învățământ). (*Exemplu*: În anul școlar precedent, la nivelul comunei noastre, deși există categorii defavorizate social, s-a înregistrat un număr foarte mic de cazuri de abandon școlar.). Formula de calcul a ratei abandonului școlar este: raportul procentual dintre numărul de elevi care au abandonat școala și numărul total de elevi care au fost înscriși în anul școlar respectiv. Abandonul școlar, prin părăsirea definitivă a școlii înaintea finalizării/ încheierii ciclului de studiu început, a nivelului de învățământ ori a obținerii unei calificări sau a

unei pregătiri profesionale complete reprezintă o problemă majoră pentru cei care se află în această situație, dar și pentru societate, crescând numărul persoanelor lipsite de educație și neintegrate socio-profesional.” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, pp. 11-12). Conform *Raportului privind starea învățământului preuniversitar din România 2020-2021*, rata abandonului școlar a elevilor din ciclul primar și gimnazial în anul școlar 2019/2020, a scăzut ușor comparativ cu anul școlar anterior. „La nivel general, 1,3% dintre elevii de nivel primar și gimnazial au abandonat școala. Mediul rural, respectiv clasele de început de ciclu înregistrează valori ridicate ale abandonului școlar. Cele mai mari valori ale ratei abandonului școlar din învățământul primar și gimnazial s-au înregistrat la nivelul populației școlare din mediul rural (1,8% total, 1,7% primar, 1,9% gimnaziu), respectiv la nivelul elevilor de clasele pregătitoare, I și a V-a.” (p. 30). În ceea ce privește rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional, conform aceluiași Raport realizat de Ministerul Educației: „În anul școlar 2019/ 2020, rata abandonului școlar a înregistrat scăderi atât la nivelul liceului, cât și al învățământului profesional. Cei mai mulți dintre elevii de liceu care au abandonat studiile provin din filiera tehnologică, iar cei mai puțini din filiera vocațională. Ponderea populației școlare masculine care abandonează studiile este mai amplă în învățământul liceal și mai redusă în învățământul profesional, comparativ cu ponderea populației școlare feminine aflate în situație de abandon la nivelul celor două rute de formare.” (p. 43). https://edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2021/Transparenta/Stare%20invatamant/Raport_stare_invatamant_preuniversitar_RO_2020_2021.pdf.

„**Abateri de la disciplina școlară** – Acte de indisciplină ale elevilor, care au loc în instituțiile de învățământ, prin încălcarea regulamentelor de organizare și funcționare a unităților de învățământ (aplicabile la nivel național) sau a regulamentelor de ordine interioară (elaborate în cadrul fiecărei instituții de învățământ, în funcție de managementul intern). Aceste abateri sunt sancționate în funcție de gravitatea lor, putând ajunge la exmatricularea elevilor din toate unitățile de învățământ, fără drept de reînscriere pentru o perioadă de timp – vezi Capitolul V din *Statutul elevului*, Anexa nr. 1 la *OMENCȘ nr. 4.742/ 10.08.2016 pentru aprobarea Statutului Elevului*” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 13), acest document fiind actualizat: 22 martie 2023 (efect al *O.M.E. nr. 3797/ 08.03.2023*3) – https://www.scoalaromaneasca.ro/wp-content/uploads/2023/03/Ordin.4742-2016-Statutul.elevului-actualizat.03.2023.pdf. (*Exemple* de abateri de la disciplina școlară: comportament agresiv față de colegi sau față de personalul școlii, agresiune de tip bullying și cyberbullying, deteriorarea bunurilor școlii, fumatul, consumul de droguri sau băuturi alcoolice în școală, utilizarea telefoanelor mobile în timpul orelor de curs sau în timpul evaluărilor, efectuarea de absențe nejustificate etc.).

„**Abilitare managerială** – Certificarea calității și conferirea dreptului de a ocupa funcția de manager, în urma unui examen sau concurs. În sistemul educațional preuniversitar, directorii de instituții de învățământ și inspectorii școlari trebuie să dețină abilitare managerială, conducând și îndeplinind funcții de previziune și organizare a activității didactice și educaționale, de coordonare și control a personalului subordonat” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 14). În Titlul III: Statutul și cariera personalului didactic, din *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/ 2023*, la articolul 162, alineatul (1), punctul d), se prezintă: „condițiile și modalitățile de ocupare a posturilor și a funcțiilor didactice, didactice auxiliare, de conducere, de îndrumare și control, precum și condițiile și modalitățile de eliberare din aceste funcții, de încetare a contractului individual de muncă și de pensionare a

personalului didactic;" – https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2023/Legi_educatie_Romania_educata/legi_monitor/Legea_invatamantului_preuniversitar_nr_198.pdf. Vezi și **cadru didactic manager**, **capacitate managerială**, **comisia pentru controlul managerial intern**, **competențe manageriale (în domeniul educațional)**, **conducerea școlii**, **corpul național de experți în managementul educațional.**

„**Abilitate managerială (în domeniul educațional)** – Capacitatea de a îndeplini eficient roluri și funcții asociate managementului educațional, asigurând în mod optim proiectarea, organizarea, coordonarea, conducerea, controlul și evaluarea activității manageriale, educaționale și didactice. Vezi și **abilitare managerială**, **cadru didactic manager**, **capacitate managerială**, **competențe manageriale (în domeniul educațional)**, **conducerea școlii**, **decizie managerială (în educație).**" (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 15)

Abordare managerială – Modalitate de tratare a unei problematici/ probleme/ teme/ situații din domeniul managerial, prin valorificarea unei anumite viziuni manageriale, a competențelor manageriale și a competențelor personale etc. Abordarea managerială presupune studierea și interpretarea din diverse perspective (*de exemplu*, interdisciplinară, psihopedagogică, teleologică, axiologică, axiomatică, integrată, interactivă, ergonomică, economică etc.) a unor concepte, situații educaționale, fenomene sau particularități ale sistemului educațional sau a funcționării acestuia în diferite secvențe, în vederea asigurării eficienței managementului educațional. Vezi și **eficiența managementului educațional.** **1. Abordare managerială sistemică (în domeniul educațional)** – Concepere a managementului educațional drept un ansamblu articulat, sistemic, de principii, finalități, strategii manageriale, demersuri manageriale, decizii manageriale, de forme și combinații funcționale, în măsură să sprijine atingerea finalităților educaționale. Managementul instituțiilor educative se structurează în ansamblul său pe sisteme ierarhice, integrate la nivel micro- și macroeducațional, determinând o anumită proiectare, organizare și conducere a activităților specifice (G. Pânișoară, I.-O. Pânișoară, 2005). **2. Abordare procesuală a sistemului de management al calității (la nivelul unei organizații educaționale)** – Tip de abordare care se preocupă de „definirea sistematică a activităților convergente spre rezultatul dorit; stabilirea (clară) a responsabililor privind procesele fundamentale din sistem (organizație); analiza și măsurarea proceselor fundamentale din organizație; identificarea interfețelor (conexiunilor) dintre procesele fundamentale din organizație; capabilitatea de evaluare a riscurilor, consecințelor și influențelor proceselor din organizație. (...) Abordarea procesuală implică, pe lângă identificarea proceselor care se desfășoară în organizație, și elaborarea unei hărți a proceselor, stabilirea responsabililor de proces – persoane care au capacitatea de a gestiona cu maximă eficiență desfășurarea procesului, dar și a celor subadiacente procesului gestionat." (R. Chină, 2015, p. 82). Pentru asigurarea unui management al calității eficient, în instituțiile de învățământ preuniversitar poate funcționa Comisia de evaluare și asigurare a calității, comisie care face parte din comisiile de lucru cu caracter permanent care pot fi înființate la nivelul unităților de învățământ preuniversitar, în conformitate cu legislația în vigoare și având în componența sa reprezentanţi ai elevilor şi ai părinţilor sau ai reprezentanţilor legali, nominalizaţi de consiliul şcolar al elevilor, respectiv consiliul reprezentativ al părinţilor şi asociaţia de părinţi, acolo unde există – articolul 71, alineatul (2) și articolul 72 alineatul (1) din *Regulamentul-cadru din 4 iulie 2022 de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar* – Anexă la OME nr. 4.183/ 04.07.2022 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și

funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/257303). În anul 2023, acest regulament a fost modificat și completat prin *OME nr. 4.430/ 08.06.2023 pentru modificarea și completarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 4.183/ 2022* (https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/271060). Comisia de evaluare și asigurare a calității vizează asigurarea respectării valorilor și principiilor democratice, a drepturilor și obligațiilor școlii (ca furnizor de educație), cât și ale familiei – elev și părinte (ca beneficiar al serviciului educațional) sau ale partenerilor educaționali. Vezi și **comisia de evaluare și asigurare a calității (abreviat CEAC)**.

„**Acceptanță managerială (în organizațiile școlare**) – Etapă de definitivare a unui dialog ierarhic (comunicări verticale) ori a unei relații interpersonale ierarhice existente în cadrul organizațiilor școlare, realizată pe baza autorității, a încrederii, ori a consensului de idei, concretizată într-o înțelegere referitoare la diverse aspecte instituționale. Acceptanța managerială corespunde teoriei acceptanței (specifică domeniului managementului organizațional) și se bazează pe disponibilitatea subordonaților de a accepta autoritatea superiorilor. În educație, acceptanța managerială face referire la consonanță și la acord între managerii instituțiilor de învățământ și subordonați, asupra aspectelor care vizează realizarea obiectivelor educaționale, realizarea optimă a actului instructiv-educativ și funcționarea optimă a instituției de învățământ.” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 24)

„**Acord – 1. (în educație**) Convenție între persoane fizice sau instituții, cu privire la elaborarea, modificarea sau desființarea unui act/ document cu valoare educațională, curriculară sau juridică, ori simplă înțelegere verbală între părți, ce presupune aspecte referitoare la funcționarea optimă a procesului instructiv-educativ. (*Exemplu*: Directorul unității de învățământ a conceput un acord privind pretransferul consimțit între unitățile de învățământ.). **2. Acord-cadru (în practica educațională/ managerială)** – Înțelegere între instituții de învățământ sau între instituții de învățământ și diverși alți parteneri sociali, care reprezintă baza unor convenții ulterioare, mai detaliate, cu privire la o conlucrare în plan educațional/ managerial. (*Exemplu*: Şcoala noastră a încheiat un acord-cadru de colaborare cu fabrica de produse lactate din localitate.). **3. Acord de parteneriat (în practica educațională/ managerială)** – Înțelegere, convenție referitoare la relațiile de colaborare și cooperare, care se stabilesc între două organizații/ unități/ instituții/ structuri instituționale. Vezi și **contract de practică pedagogică**. (*Exemplu*: Şcoala noastră a încheiat un acord-cadru de parteneriat cu alte două instituții de învățământ, în vederea organizării festivalului anual de folclor.).” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 27)

„**Acreditare (a instituțiilor și structurilor furnizoare de educație/ a programelor de studiu)** – Proces prin care, în urma unei evaluări realizate de instituții competente și autorizate, pe baza unui ansamblu de standarde referitoare și criterii specifice fiecărui domeniu, instituția de învățământ dobândește mai întâi autorizarea de funcționare provizorie, care acordă dreptul de a desfășura procesul de învățământ și de a organiza, după caz, admiterea la studii, urmând dobândirea ulterioară (în a doua secvență a evaluării) și a acreditării, adică dreptul de a emite diplome, certificate și alte acte de studii recunoscute de Ministerul Educației și de a organiza, după caz, examen de absolvire, licență, masterat și doctorat.” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 28). În conformitate cu *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/ 2023*, Anexa 1 – Lista definițiilor termenilor și a expresiilor utilizate în

cuprinsul legii, punctul 2 – https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2023/Legi_educatie_Romania_educata/legi_monitor/Legea_invatamantului_preuniversitar_nr_198.pdf: „Acreditarea este procesul prin care unitatea/ instituția de învățământ/ organizația interesată, pe baza evaluării externe realizate în condițiile prezentei legi, dobândește dreptul de organizare a admiterii, de desfășurare a procesului de învățământ, de organizare a examenelor de finalizare a studiilor și de a emite diplome și certificate recunoscute de Ministerul Educației.” Procesele de evaluare și acreditare se realizează la nivelul structurilor instituționale pentru fiecare nivel de învățământ, fiecare tip de program de studii și de calificare profesională, după caz (în învățământul preuniversitar) și la nivelul structurilor instituționale, în baza unor standarde naționale specifice, pentru fiecare program de studiu (licență, masterat și doctorat), care duce la o calificare universitară distinctă (în învățământul superior). Standardele naționale specifice fiecărei etape de acreditare, metodologiile de evaluare externă, eșalonarea în timp a procesului de acreditare, precum și tarifele percepute în vederea autorizării și acreditării se stabilesc periodic, la propunerea agenților de asigurare a calității și inspecției și a Ministerului Educației, prin hotărâri ale guvernului.

„**Acreditarea experienței anterioare de învățare** – Proces de evaluare, certificare și validare a cunoașterii dobândite de o anumită persoană, prin experiență, în diferite medii curriculare și de învățare, formale, nonformale și informale, inclusiv la locul de muncă (L. Şoitu, (coord.), 2011). Recunoașterea experienței anterioare de învățare ajută persoanele să își cunoască și să își valorifice mai bine competențele și calitățile proprii pentru dezvoltarea personală și a carierei, facilitând atât debutul în carieră, cât și învățarea pe tot parcursul vieții. În același timp, validarea rezultatelor învățării anterioare permite un grad ridicat de vizibilitate, crescând valoarea unui individ pe piața forței de muncă. În România există instituții care au, printre obiectivele lor, recunoașterea și validarea rezultatelor învățării nonformale și informale (ca, *de exemplu*, Institutul Român de Educație a Adulților – IREA) (http://www.irea.ro/), propunând noi direcții de (auto)dezvoltare și (auto)perfecționare pentru persoanele adulte care doresc să își optimizeze experiențele de învățare anterioare.” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, pp. 28-29)

Acreditarea experienței manageriale anterioare – Proces de evaluare, certificare și validare a cunoașterii dobândite de o anumită persoană-manager, prin experiență, în diferite medii, formale, nonformale și informale. Recunoașterea experienței manageriale anterioare ajută persoanele să își cunoască și să își valorifice mai bine competențele și calitățile proprii pentru dezvoltarea personală și a carierei, facilitând învățarea pe tot parcursul vieții.

„**Act de studii** – Document oficial prin care se atestă finalizarea anumitor studii și calitatea sau calificarea dobândită, ceea ce permite posesorului exercitarea drepturilor conferite prin legi și regulamente. Actele de studii sunt conferite doar de către instituțiile furnizoare de educație, acreditate, fiind recunoscute de Ministerul Educației (*de exemplu*, diploma de bacalaureat).” (M.-D. Bocoș (coord.), 2021, p. 29). În conformitate cu articolul 1, alineatul (1) din *Regulamentul din 24 mai 2016 privind regimul actelor de studii și al documentelor școlare gestionate de unitățile de învățământ preuniversitar – Anexă la OMENCȘ nr. 3.844/ 24.05.2016 cu modificările și completările ulterioare* (https://legislatie.just.ro/Public/

UNIVERSITAS CLAUDIOPOLITANA
ROMANIA
PRESA UNIVERSITARĂ

ISBN: 978-606-37-2106-9
ISBN: 978-606-37-2107-6